

ГОРБУЛІН
Володимир Павлович —
академік НАН України, перший
віцепрезидент НАН України

БАДРАК
Валентин Володимирович —
директор Центру досліджень
армії, конверсії та роззброєння

УКРАЇНА В УМОВАХ ПОБУДОВИ НОВОГО СВІТОПОРЯДКУ. ПОШУК МІСЦЯ В СИСТЕМІ КООРДИНАТ¹

У статті автори розглядають особливості нинішнього етапу російсько-української війни, аналізують геополітичні аспекти, на тлі яких розгортається цей найбільший збройний конфлікт у Європі з часів Другої світової війни, та шукають відповіді на екзистенційне для українського народу питання: як зупинити Росію і куди далі рухатися Україні?

Історики стверджують: усі війни людства схожі між собою, але водночас — абсолютно різні. Із цієї тезою варто погодитися, бо психологічна парадигма будь-якої війни та сама. Фрідріх Ніцше слушно додав відповідь на запитання про неї в одну зі своїх відомих цитат: «Як найсильніші, так і найслабші — усі прагнуть єдиного: поширення своєї влади якнайдалі».

Ідеться про банальне жадання влади, притаманне всім живим істотам, яке проявляється за умови знаходження легкої здобичі. До цього варто додати, що велика війна виникає здебільше тоді, коли прагнення влади захоплює примітивні, інфіковані багатьма комплексами уми, які не здатні на більш високі рівні самореалізації.

Замирення задля комфорту чи пріоритет сили? Герострати, коли раптом отримують владу, діють однаково: ідуть шляхом найбільшої руйнації буття, вважаючи це розширенням впливу, щоб їх запам'ятали. Це параноїдальні особистості, які ніколи не зупиняються. У цьому контексті в одному ряду стоять московський цар Іван IV, Петро I, Гітлер, Саддам Хусейн, Путін... Усіх цих людей вирізняли з-поміж інших велика убогість мислення, нав'язливі думки про необмежену самодержавну владу — звідси й кривавий формат самореалізації.

Так чи інакше, будь-яка велика війна стосується конкретної особистості: і Лівонська війна Івана IV, і Північна війна Петра

¹ Статтю вперше опубліковано на сайті «Укрінформ» 31 серпня 2023 р. <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3754940-ukraina-v-umovah-pobudovi-novogo-svitoporadku-posuk-misca-v-sistemi-koordinat.html>

І зі Швецією, і вторгнення Хусейна на нафтові поля Ірану, а також використання хімічної зброї проти мешканців Халабджі — усе це історії про встановлення особистої диктатури.

Питання про формування особистості мають тут велике значення, і те, що не був нинішній хулитель України в дитинстві Лоді (так називали іншого Володимира Володимировича, Набокова. — *Авт.*) та не мав у юності ієрархії ідеалів у вигляді «Батько, Ісус, Бах, Гете» (таку ієрархію мав Альберт Швейцер, якого наприкінці життя називали «тринадцятим апостолом». — *Авт.*), відчутно сприяло тому, що він упевнено став у ряд убивць і злочинців, зганьбивши всі людські цінності. Можна майже напевно стверджувати: якщо б Путін читав колись Еріха Фромма та Віктора Франкла, то не застряг би в середньовіччі й не було б жакхливої війни Росії проти України в ХХІ столітті.

Українська війна за незалежну державу виникла на тлі кількох збігів. Перший, найвагоміший, — ми дозволили собі стати легкою здобиччю, показовою мішенню. Найгірше: ми слабшали й відмовлялися зробити зростання сили пріоритетом навіть на початку путінської агресії у 2014 році, заохочуючи його до нової, значно масштабнішої, атаки, спрямованої на поглинання держави. Другий збіг пов'язаний із піком ери благополуччя в таборі розвинених демократичних держав.

Унаслідок багатьох ротацій невиразних особистостей у владі країн Європи та Америки відбулася жакхлива втрата реальності — ідеологія замирення панувала три останні десятиліття й не змінювалася навіть під час великого зростання загроз. Бо як інакше назвати реакцію Заходу на війну путінської Росії проти Грузії в 2008 році та проти України в 2014 році? Як могло статися, що новий президент США Обама після війни РФ проти Грузії приїхав у Москву з ідеями «перезавантаження» (або замирення) та вдома в диктатора, у Ново-Огарьово, смиренно, «терпляче, може, занадто терпляче» слухав протягом майже години «людину, ображену на весь світ»? Як могло статися, що під-

сліпуватий Нобелівський комітет відзначив у 2009 році Барака Обаму Нобелівською премією миру?! Фактично це виглядає як премія за заохочення до війни.

Так і кортить припустити, що коли б на президентських виборах у США 2008 року Обама не випередив, а поступився б кандидатурі від правлячої Республіканської партії Джону Маккейну (та й відрив був мінімальний: Обама набрав 52,9 % голосів виборців та 365 голосів у колегії виборців проти 45,7 % та 173 голосів у Маккейна), то, може, й нової глобальної війни не було б.

Реакцію на похмурі заяви та злі задуми Путіна в західному співтоваристві можна інтерпретувати і як категоричну відмову залишати зону комфорту. Цю дивну, здавалося б, неприпустиму слабкість Заходу в цікавий спосіб визнав Майкл МакФол, колишній посол США в РФ та спеціальний помічник президента США Обами з питань національної безпеки: «...Рейгану подобався Горбачов, а Клінтону подобався Єльцин не тому, що ці лідери поділяли американські цінності чи інтереси, а тому, що ці російські очільники були слабкими. Вони робили те, що ми їм казали, бо не мали іншого вибору»³.

Урешті, третій збіг — поява в Росії примітивного, обмеженого керівника держави, який на найвищу в державі керівну посаду був саме призначений (а не здобув її в політичній боротьбі) та який ніколи фахово не готувався до такої ролі і спирався під час ухвалення рішень на особисте, певною мірою деформоване сприйняття історії і російських лідерів (детальний аналіз особистості Путіна наведено у книжці про перші 200 днів від масштабного вторгнення РФ «Над прірвою. 200 днів російської війни»⁴).

Путінське копіювання найгірших персонажів зробило його «параноїдальним лідером,

² МакФол М. *Від Холодної війни до Гарячого миру: американський посол у путінській Росії*. Пер. з англ.

Олексія Чупи, Галини Василенко. Київ: Yakaboo Publishing, 2021. С. 135—136.

³ Там само. С. 403.

⁴ Горбулін В., Бадрак В. *Над прірвою. 200 днів російської війни*. Київ: Брайт Букс, 2023. С. 252—272.

Український військовий у Запорізькій області, 13 липня 2023 року (фото: REUTERS/Stringer)

якому потрібні зовнішні вороги як засіб створення внутрішньої легітимності»⁵.

Отже, поступове зростання амбіцій нового господаря Кремля в результаті нападів на слабкі сусідні країни на тлі мовчазних поступок нечувано толерантного Заходу підвело його до широкомасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року.

Ядерний шантаж Москви і стратегія України. Чим наша війна відрізняється від інших, у чому її унікальність та як це використати в майбутньому? Звісно, можна було б відповісти одним простим реченням: тим, що *військово-політичний блок НАТО та співдружні з ним країни й у 2023 році не мають геополітичного рішення щодо РФ та дуже побоюються знищення режиму Путіна*. Це попри докази злочинної природи режиму, майже щоденного тероризму, сповідування відвертої політики геноциду проти українського народу та ордер на арешт Путіна.

Формально Захід та його партнери пояснювали таку позицію принциповим небажанням прямого військового зіткнення НАТО з РФ і

втрата чинним керівництвом Росії контролю над ядерним арсеналом або розпаду РФ, що так само може призвести до неконтрольованих наслідків та ймовірного доступу до ядерної зброї непередбачуваних угруповань. Через ці причини до ядерного шантажу Москви в західних столицях від початку глобальної війни ретельно прислухалися та намагалися «управляти військовою ескалацією» — це відображалось в рішеннях підтримувати Україну цілеспрямовано та безперервно, але не настільки, щоб відбулося падіння московського режиму.

Послідовність Заходу полягала в тому, щоб забезпечити очищення територій України, які були захоплені після вторгнення у 2022 році, — саме для такої місії забезпечували Україну в 2023 році. Тому й літній наступ Сил оборони та його темпи ретельно контролювали західні військові фахівці, водночас із самого початку метою для Києва зробили вихід до моря та «розрізання» російських угруповань, щоб позбавити сухопутного коридору до Криму. Для досягнення більш масштабної мети Сили оборони не озброювали. Щоправда, це не унеможливило збільшення військово-технічної підтримки в разі вдалої реалізації військових завдань та збереження певних геополітичних обставин — «мовчання пригнічених кремлів-

⁵ Так Майкл МакФол написав у своїй доповіді на слуханнях Комітету з міжнародних справ Палати представників США 17 травня 2007 року, які відбулися після промови Путіна під час параду на Красній площі 9 травня 2007 року.

ських ягнят» та ключових гравців, не зацікавлених у падінні режиму, передусім Китаю.

Україна могла б отримати новітні опції озброєнь ще в одному випадку — якщо різко збільшаться ризики й загрози для неї. Здається, так і сталося. Бо саме повільність наступу та надзвичайно складне просування вглиб оборони ворога примусили Вашингтон у другій половині серпня таки пом'якшити свою позицію щодо бойових літаків і надати гарантії Нідерландам і Данії щодо готовності передати F-16 після навчання пілотів (ще через кілька днів після оголошення цього рішення до країнодонорів приєдналася Норвегія, яка з початку 2022 року перейшла на літаки F-35).

Варто нагадати, що це відбулося не одразу. Спочатку союзники з НАТО намагалися впливати на розвиток наступу через своїх експертів та медіа. Зокрема, наприкінці липня представники кількох «мозкових трестів» констатували «погану тактику та брак координації» у Силах оборони⁶. А в першій декаді серпня американські стратеги висловилися, що Сили оборони України надто розосереджені під час контрнаступу й мали б сконцентруватися на головному напрямку — на Півдні країни⁷.

Але військове командування України було непохитним, зосібна через усвідомлення небезпеки великих втрат. Ба більше, в цей час з'явилися заклики зробити ревізію контрнаступу в бік зосередження на послідовному виснаженні ворога високоточними вогневыми ураженнями. Генерал Залужний та його соратники дуже добре розуміють, що люди, особливо мотивовані, добре навчені й досвідчені солдати та офіцери, є тим головним ресурсом,

який, на відміну від утраченої техніки, неможливо швидко поповнити.

Знову оголилася стара проблема сприйняття перебігу подій цієї війни. *Відмінність бачення стратегії деокупації полягає в тому, що уявлення західних генералів формується на досягненні успіху або провалі військової операції, тоді як для українських генералів — це цілкова боротьба за виживання нації і вільної держави.* Тому головнокомандувач ЗСУ не пішов на максимальний ризик, незважаючи на тиск та наполегливі спроби нав'язати західний сценарій.

Водночас певних компромісів таки було досягнуто. Західним колегам, очевидно, налякали на «недозабезпечення» наступу, пригадавши квітневу заяву того ж командувача збройних сил США в Європі генерала Каволі про забезпечення наступу України на 98 %. Так і з'явилося рішення щодо прискорення передавання F-16, хоча часові межі було визначено на кінець 2023 року — початок 2024 року. Відповідно, генерал Залужний публічно запевнив західних партнерів, що ЗСУ перебувають на порозі великого прориву⁸.

Після заяви українського головнокомандувача Об'єднаного комітету керівників штабів США генерал Міллі також медійно підтримав колегу, зазначивши, що наступ українських Сил оборони йде «повільніше, ніж хотілося», але не є провальним, і водночас українські війська перетнули головну першу лінію оборони. Дискурс про стратегію наступу було вичерпано.

Але різні погляди українців (тут влада і суспільство дотримувалися єдиних поглядів) та їхніх західних партнерів на проблему перемог залишилися. Для українців (і тут є цілкови́та єдність усієї нації) необхідність ліквідації кремлівського режиму очевидна. Добре було б досягти зміни політичного ладу та проведення ядерного роззброєння РФ, однак у 2023 році це поки що нездійсненна мрія. І відповідно до

⁶ A Sobering Analysis Of Ukraine's Counteroffensive From The Front. A military analyst just returned from touring the Ukraine front and has offered his blunt take on how the counteroffensive is really going. *The War Zone*. 20.07.2023. <https://www.thedrive.com/the-war-zone/a-sobering-analysis-of-ukraines-counteroffensive-from-the-front>

⁷ Ukraine's Forces and Firepower Are Misallocated, U.S. Officials Say. *The New York Times*. 22.08.2023. <https://www.nytimes.com/2023/08/22/us/politics/ukraine-counteroffensive-russia-war.html>

⁸ U.S., Ukraine Clash Over Counteroffensive Strategy. Kyiv's forces can still break through Russia defenses, but time is running out, Washington officials say. *The Wall Street Journal*. 24.08.2023. https://www.wsj.com/world/europe/u-s-ukraine-clash-over-counteroffensive-strategy-cb5e4324?mod=europe_news_article_pos1

САУ 2С22 «Богдана» в розподіленні 1-ї Окремої бригади спеціального призначення імені Івана Богуна, червень 2023 року (фото: Командування Сухопутних військ ЗСУ)

цих поглядів наявна гостра потреба Сил оборони в західних ракетах і літаках, яку ретельно не задовольняли.

Для всебічного тиску на режим Путіна та його угруповання ракети потрібні різні: від давно очікуваних ракет «земля—земля» АТАСМС до крилатих ракет та нових протикорабельних ракет NSM (за сприяння США ВМСУ могли б поповнитися протикорабельним комплексом NSM Coastal Defence System — однією батареєю чи навіть дивізіоном). Це вже не кажучи про необхідні для вогневої підтримки наступу ударні вертольоти і дрони оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівня.

Отже, *Захід відверто демонструє відсутність підтримки деокупації Криму й Донбасу — територій, захоплених до початку повномасштабного вторгнення.*

Військова площина питання про майбутнє України досі містить вагому парадигму, яка полягає в неминучості нової великої війни (або «нескінченного» продовження наявної) за присутності в Кремлі організованого злочинного угруповання на чолі з Путіним. Саме тому для України стає життєвою необхідністю ліквідація чинної влади в РФ. Для Заходу, навіть для розвиненої частини країн планети, ця парадигма полягає у здатності або відмові використати український планетарний вузол для максимальної підтримки, щоб сформува-ти новий світовий порядок і правила міжнародної безпеки.

Без сумніву, негативним явищем 2023 року стали ознаки нової хвилі «розкручення» через західні медійні ресурси ідеї перемовин задля завершення виснажливої, кривавої російсько-української війни вже у 2023 році. Незалежно від стану московського режиму, який скоїв серію міжнародних злочинів, йому неможливо пробачити й залишити його незасудженим. Напевно, однією з яскравих ілюстрацій просування цієї тези стала публікація Bloomberg в останні дні серпня 2023 року. Показово, що статтю представлено як думку (opinion), але її автор «авторитетно» просуває таке: «Контрнаступ був переоцінений. ...Україна не має реальної перспективи повернути Крим чи Східний Донбас військовими діями. ...Жодна зі сторін не зможе перемогти на полі бою. ...Жахлива кількість смертей, перш ніж хтось переможе.Майже неминуче, що якщо Путін упаде, його замінить хтось такий же неприємний і такий же відданий війні... Необхідно продовжувати озброювати націю президента Зеленського, щоб зміцнити її позиції на полі бою, тому що лише коли цього буде досягнуто, Москва може приєднатися до змістовних переговорів...»⁹.

⁹ Max Hastings. A Prigozhin Death Won't Change Face of Putin's War. The West must not waver in continuing to support Ukraine's fight against Russia. *Bloomberg*. 25.08.2023. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2023-08-25/wagner-boss-prigozhin-s-death-won-t-change-the-face-of-putin-s-war-in-ukraine>

Ключове слово — ПЕРЕГОВОРИ! У цьому немає сумніву. Здається, небезпеки фонтанувальної серії таких публікацій очевидні. Навіть більше, вони синхронізовані із загальною підготовкою ґрунту. Скажімо, сенатор США Ліндсі Грем через твіттер закликав партнерів Києва надати необхідну допомогу для проведення в Україні виборів навіть в умовах війни. Напевно, частина американського політикуму впевнена, що якщо не Зеленський, то хтось інший погодиться на перемовини й відмову від Криму та Донбасу, принаймні на певний час.

Цими днями в контексті зростання ускладнень для сторін, що воюють, згадують і Путіна¹⁰. Він підписав закон, згідно з яким на «національну оборону» у 2023 році передбачено 4,98 трильйона рублів, тобто 52 мільярди доларів за поточним обмінним курсом. Але, згідно з урядовим документом, цей прогноз подвоєно до 9,7 трильйона рублів (101 мільярд доларів). Це майже втричі більше, ніж Росія витратила на оборону 2021 року. Тобто економічний тягар як постійне збільшення фінансування війни мусить зробити Путіна більшим прихильником перемовин.

Цю небезпечну та хибну для України ідею підсилюють промови й обіцянки суттєво збільшити постачання озброєнь в Україну саме після завершення гарячої фази війни. Водночас розв'язання проблеми деокупації Криму, найімовірніше, відтерміновано на 2024 рік, та й то лише за певних умов, наприклад зміни позицій Вашингтону або суттєвого нарощування українського виробництва. Впливове видання The Hill ще в березні 2023 року, посиляючись на офіцера розвідки США, написало, що, можливо, адміністрація Байдена бачить сенс у тому, щоб тримати Крим під загрозою (тобто під загрозою атаки, але не звільненням від російських окупантів), щоб чинити тиск на росіян і змусити їх сісти за стіл переговорів¹¹. І, здається, по-

зиція американської влади протягом 2023 року не зазнала змін.

Водночас є чимало ознак, що тиск на українську владу таки відбувається. Зеленський був вимушений «підстрахуватися» рішучою відмовою від будь-яких компромісів для замороження війни: 24 серпня 2023 року Верховна Рада України законодавчо закріпила заборону уступання українських територій заради припинення війни.

Розвиток оборонного потенціалу. Для результативного військового впливу на агресію путінського режиму потрібно мати очевидні переваги над угрупованнями окупантів — не так у кількості особового складу та техніки, як у технологічності зброї. Це вкрай важливо також і для організації повоєнного протистояння — ця фаза війни може бути не менш жорстокою і кривавою. Адже для всіх є очевидним, що за здатності Росії вести війну вона й надалі випалюватиме міста, а в разі наближення війни проводитиме політику геноциду проти українського народу.

Тому для України проблема завершення війни є питанням не стільки повної деокупації, скільки здатності забезпечити спроможності дзеркальних ракетних і дронів атак по об'єктах російської інфраструктури на тлі активного пошуку політичних рішень для завершення війни. *Бо саме після повного звільнення територій питання перемовин можуть мати інший контекст і охоплювати реалізацію країнами G7 та НАТО зобов'язань щодо підтримки українських стратегій розвитку оборонного потенціалу й забезпечення технологічного відриву від ворожої країни.*

Це план-мінімум, хоча й він за певних умов може наблизити падіння путінського режиму внаслідок економічного й технологічного виснаження, вичерпання необхідних для війни ресурсів РФ. Перше може відбутися й раптово, стати непередбачуваною подією для світу. Для другого потрібно чимало передумов, зокрема введення повного ембарго на постачання в Росію будь-яких товарів, окрім продуктів харчу-

3884764-why-biden-is-ambiguous-on-ukraines-crimea-question/

¹⁰ The spiraling cost of war means growing economic pain for Russia. CNN. 28.08.2023. <https://edition.cnn.com/2023/08/28/economy/russia-military-spending-economic-impact/index.html>

¹¹ Why Biden is ambiguous on Ukraine's Crimea question. The Hill. 05.03.2023. <https://thehill.com/policy/defense/>

Момент запуску нової української ракети (скріншот відео Oleksiy Danilov Twitter)

вання та медичних засобів. Зрештою, світ має усвідомити: зламати зуби московському змієві — це не вся війна. Потрібно ще максимально позбавити змія можливостей поповнювати ресурси.

Напевно, найбільшим парадоксом ХХІ століття є відсутність дієвих механізмів впливу світової спільноти на агресивні тоталітарні влади. Унаслідок цього та через гальмування перебудови конструкції планетарної безпеки більшість країн світу обрали шлях нарощування оборонних потенціалів, деякі зажадали ядерної зброї. Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (SIPRI) вже зафіксував найбільше зростання військових видатків у світі протягом 2022 року, яке мали Сполучені Штати Америки, Китай та Росія — на них припало 56 % загального світового обсягу. Також через напад Росії на Україну в 2022 році різко збільшили свої військові бюджети Фінляндія (+36 %), Литва (+27 %), Швеція (+12 %), Польща (+11%). Військові видатки України в 2022 році зросли на 640 % ВВП порівняно з 2021 роком¹². Фактично РФ не тільки сама повернулася до форматів серед-

ини ХХ століття, але й потягнула за собою значну частину інших країн світу.

Для України, яка зіткнулася з найбільшим за останні сто років викликом, нові часи містять унікальне вікно можливостей. Чи зможе нація реалізувати потенційні можливості, які відкрилися через глобальну континентальну війну? Зрозуміло, що рівень і обсяги інвестицій Заходу в Україну у 2022 та 2023 роках стали такими об'ємними, що відмовитися від подальшої підтримки або суттєво її зменшити партнери не наважаться, — падіння України стало б тотальною поразкою Заходу. А от як змусити партнерів відчутно її збільшити та зробити більш якісною?

В українській нації є три паралельні можливості політичного та воєнного посилення: перша пов'язана з максимальним нарощуванням конвенційного оборонного потенціалу, друга передбачає отримання повного членства в НАТО, третя означає участь у створенні нового світового порядку з відчутним посиленням національної ролі в усіх геополітичних процесах. Усі ці можливості взаємопов'язані та не заперечують одна одну. Однак у всіх є обмеження. Скажімо, війна 2022–2023 років продемонструвала, що Україна здатна досягти потужного оборонного потенціалу тільки з опорою на власні оборонно-промислові можливості. Це варто

¹² SIPRI: військові видатки України в 2022-му зросли на 640% ВВП порівняно з 2021-м. *Радіо Свобода*. 24.04.2023. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-viiskovi-vydatky-ukraina-sipri/32376625.html>

усвідомити в контексті категоричної відмови країн-партнерів погодити використання зброї західного виробництва для ударів по території Росії. *Тож якщо питання повного звільнення України від московських окупантів це може спиратися на сприяння країн Заходу (можливо, не всіх, а тільки деяких), то знищення путінського режиму — це завдання, яке покладають на Україну.*

У цьому контексті важливо наголосити, що такі відбулися позитивні зміни в тому, як чинна українська влада ментально сприймає ситуацію. Для розвитку власного оборонного потенціалу команда Зеленського не найкращим чином використала чотири роки президентської каденції, однак у 2023 році почала стрімко надолужувати згаяне. У серпні 2023 року нова українська ракета в результаті точного ураження знищила сучасну російську систему ППО-ПРО С-400 «Триумф» в окупованому Криму. Український оборонно-промисловий комплекс налагодив виробництво ракет та ще низки озброєнь натовського зразка і почав масштабування виробництва української зброї.

Ще багато можливостей відкрилося завдяки запланованим проектам військово-технічного співробітництва з країнами НАТО. Співпраця з турецькою компанією Baykar, британською компанією BAE Systems, німецьким концерном Rheinmetall відкриває величезні можливості. Зокрема, це спільне створення ударних дронів, які можуть стратегічно посилити оборонний потенціал України, і зенітних ракетних комплексів Skynex із гарматами калібру 35 мм, ракетних катерів для ВМС України з Великою Британією (катери «москітного» флоту України можуть бути озброєні надсучасними протикорабельними ракетами NSM).

Здійснення української мрії через безпекові угоди. Війна відкрила шляхи не лише для політичної підтримки та отримання військово-технічної допомоги, а й для нових оборонних технологій для створення сучасної зброї. Такий рівень військово-технічного співробітництва матиме подвійне значення: крім безпосереднього отримання нової зброї, зростатиме

й технологічний відрив від противника, а це можна вважати ще одним, додатковим, видом гарантій. Нарешті, виняткова цінність технологічних переваг над противником полягає у збереженні людського потенціалу. Для України це найважливіше і сьогодні, і в майбутньому.

Україна не може витрачати людський ресурс «за радянським, жуковським принципом», тому потрібно максимально забрати людей із поля бою, а навантаження перенести на технології, щоб у обороні ворога зустрічали передусім роботи й атакували противника запрограмовані машини. Людський ресурс РФ незіставний та необмежений, особливо в умовах дивної деградації російського суспільства, орієнтованого на «волю царя», навіть бездарного, цинічного та готового вважати своїх підданих гарматним м'ясом.

У 2023 році у країнах Заходу почали більше усвідомлювати воєнну небезпеку та глобальність виклику путінського Кремля. Якщо в 2022 році тільки офіційний Лондон сказав про зростання воєнної небезпеки для Європи, то в 2023 році таких заяв побільшало. Наприклад, у серпні міністерка оборони Нідерландів Кайса Оллонгрен висловила впевненість, що Росія не зупиниться в Україні, і вже є загроза для країн ЄС та НАТО¹³.

Ще один елемент зупинення Росії — технологічний. Однак у 2022 та 2023 роках технологічне стримування не діяло. Унаслідок контрабанди та з допомогою багатьох таємних партнерів Москві вдавалося забезпечувати не лише підтримку, а й розвиток виробництва зброї. Але якщо б країни G7, а в перспективі країни ЄС і НАТО, наважилися ввести вже згадану цілковиту заборону експорту, то на прикладі поводження з РФ як із порушницею міжнародних правил безпеки була б відпрацьована модель всебічного впливу на будь-яку країну, яка загрожує світові чи його частині.

Така модель містила б усебічний політичний, економічний, технологічний, військовий

¹³ Умови для F-16, дозвіл бити по Криму, де готуватимуть пілотів. Інтерв'ю Міноборони Нідерландів. Ютуб-канал «Європейська правда». <https://www.youtube.com/watch?v=nT97aUK0zxk>

та інформаційний тиск. Ця формула могла б сприяти здійсненню «українських мрій» — зміні політичного ладу в РФ та ядерному роззброєнню країни-агресорки. Також це б поклато край епосі ядерного протистояння і було б прикладом для Китаю, Північної Кореї та Ірану. Україна ж стала б одним із головних гравців у формуванні нової безпекової конструкції світу.

Як досягти такої «далекої» мети? Здається, разом із розвитком оборонного потенціалу Києву слід рухатися в бік виконання кількох політичних завдань. Перше — безпекові угоди на двосторонньому рівні. Це не історія про гарантії безпеки, а пряма допомога. США, Британія, Німеччина, Японія, окремо країни G7, НАТО та ЄС — це вимір особливих можливостей.

В останні дні серпня 2023 року Президент Зеленський запевнив, що Україна отримає від США гарантії безпеки на зразок ізраїльських. «Ізраїльська модель. Зі Сполученими Штатами Америки у нас напевно буде саме така модель. Ізраїльська. Де є і зброя, і технології,

і тренування, і фінанси тощо»¹⁴, — сказав він. Угода чекала на ратифікацію в конгресі. Враховуючи, що рівень щорічної допомоги Ізраїлю становить близько 3 мільярдів доларів, та ще схожі можливості надали б інші гравці, такий важливий складник перемоги України, як наявність ресурсів, було б цілком забезпечено.

Наявність високотехнологічної зброї для результативного опору, вітчизняних ракетного та дронного мечів для завдання дзеркальних ударів по об'єктах противника в глибині його території, достатніх ресурсів та беззастережної політичної підтримки демократичного, розвинутого світу — ось складники, необхідні для завершення війни після повного звільнення територій від путінської чуми. Безперспективність подальшого ведення війни має стати головним аргументом для Кремля.

¹⁴ Зеленський. Інтерв'ю. Ютуб-канал Наталії Мосейчук. 27.08.2023 р. https://www.youtube.com/watch?v=g_jbz7w-Rks

Volodymyr P. Horbulin

National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Valentyn V. Badrak

Center for Army, Conversion and Disarmament Studies, Kyiv, Ukraine

UKRAINE IN THE PROCESS OF BUILDING A NEW WORLD ORDER. FINDING A PLACE IN THE COORDINATE SYSTEM

In the article, the authors consider the peculiarities of the current stage of the Russo-Ukrainian war, analyze the geopolitical aspects against which this single largest armed conflict in Europe since the Second World War is unfolding, and seek answers to the existential question for the Ukrainian people: how to stop Russia and where does Ukraine move next?

Cite this article: Horbulin V.P., Badrak V.V. Ukraine in the process of building a new world order. Finding a place in the coordinate system. *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2023. (9): 3–11. <https://doi.org/10.15407/visn2023.09.003>